

Sygn. akt I UK 239/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 19 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania U. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 listopada 2012 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 października 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. wyrokiem z dnia 5 stycznia 2011 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej U. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 4 sierpnia 2010 r. odmawiającej

przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury, ponieważ nie wykazała 5-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie ustalił, że U. K. urodziła się 31 lipca 1955 r. Od dnia 3 lipca 2001 r. ubezpieczona uprawniona jest do pobierania zasiłku przedemerytalnego.

W dniu 8 lipca 2010 r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie emerytury. Na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawczyni wykazała staż emerytalny w wymiarze 21 lat, 6 miesięcy i 7 dni okresów składkowych oraz 3 lat, 11 miesięcy i 27 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy uznał ubezpieczonej okres pracy w warunkach szczególnych, tj. od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. w łącznym wymiarze 7 lat, 5 miesięcy i 10 dni.

W Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Remontowym Energetyki „E.” Spółce Akcyjnej w L. (obecnie T.C. P. Spółka Akcyjna w L.) U. K. zatrudniona była w okresie od 1 lipca 1973 r. do 30 czerwca 2001 r. na stanowiskach:

- nawijacza uzwojeń - staż w okresie od 1 lipca 1973 r. do 30 września 1973 r.,
- nawijacza uzwojeń w okresie od 1 października 1973 r. do 31 grudnia 1988 r.,
- izolowacza maszyn i uzwojeń w okresie od 1 stycznia 1989 r. do 31 marca 1989 r.,
- nawijacza uzwojeń urządzeń elektroenergetycznych wysokich napięć średniej mocy w okresie od 1 kwietnia 1989 r. do 30 czerwca 1991 r.,
- elektromontera w okresie od 1 lipca 1991 r. do 28 lutego 1994 r. oraz
- młodszego elektromontera w okresie od 1 marca 1994 r. do 30 czerwca 2001 r.

Na urloпах wychowawczych przebywała w następujących okresach, tj.:

- od 19 października 1981 r. do 2 stycznia 1983 r. oraz
- od 11 kwietnia 1983 r. do 31 grudnia 1985 r.

Powyższy zakład zajmował się wyłącznie remontami urządzeń elektroenergetycznych.

Do obowiązków ubezpieczonej na stanowiskach nawijacza, izolowacza oraz elektromontera należało wykonywanie remontów średnich i kapitalnych transformatorów, wykonywanie przewodów nawojowych oraz układów izolacyjnych, wykonywanie uzwojeń transformatora a także remonty wzbudników indukcyjnych oraz dławików. Dodatkowo ubezpieczona wykonywała także prace w trawialni przy

czyszczeniu blach oraz w lakierni (dowód: akta rentowe, akta osobowe ubezpieczonej z T.C. P. Spółki Akcyjnej w C., zeznania świadków A. M. k.26, A. K. k.27, B. K. k. 27, M. S. k. 41-42 oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony k. 42).

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach nie zaliczył zatrudnienia na stanowiskach nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń.

Zdaniem Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie a ubezpieczona nie spełniła przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych do przyznania prawa do emerytury wymaganej w art. 32 i 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8 poz.43 ze zm.). W ocenie Sądu, brak było podstaw do uznania spornego okresu wykonywania pracy na stanowiskach nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych. Zgodnie bowiem z dyspozycją wykazu A, dział II powołanego wyżej rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracę w warunkach szczególnych uprawniającą do niższego wieku emerytalnego można zaliczyć prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. W związku z faktem, że dyspozycja tego przepisu jest bardzo ogólnikowa może ona budzić pewne wątpliwości. W szczególności należy zastanowić się czy prace przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych muszą być wykonywane przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej. W ocenie Sądu intencją pracodawcy było jednak uznanie za prace w warunkach szczególnych wyłącznie prac, które wykonywane są bezpośrednio przy wytwarzaniu lub przesyłaniu takiej energii. Powyższe wynika chociażby z rozumienia pojęcia montażu, nie mówiąc już o eksploatacji, które z samego charakteru tych czynności wymusza ich wykonywanie bezpośrednio przy wytwarzaniu lub przesyłaniu energii. Z tego też powodu brak jest podstaw do

odmiennego rozumienia pojęcia remontu urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Remontowe Energetyki „E.” Spółka Akcyjna w L. nie zajmowało się natomiast ani wytwarzaniem ani przesyłaniem energii elektrycznej i ciepłej. W związku z powyższym brak jest podstaw do uznania pracy ubezpieczonej na stanowiskach nawijacza i izolowacza, jako wykonywanej w warunkach szczególnych. Niemożliwym jest także zaliczenie pracy przy wytrawianiu i lakierowaniu do brakującego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, albowiem praca w tym charakterze nie była wykonywana stale, a jedynie w razie potrzeb produkcyjnych.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pełnomocnik ubezpieczonej.

Wyrokiem z dnia 19 października 2011 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację. Jak ustalił Sąd pierwszej instancji, organ rentowy zaliczył ubezpieczonej do stażu pracy w szczególnych warunkach okresy od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku młodszego elektromontera i elektromontera to jest na stanowisku elektromonter instalacji i urządzeń elektroenergetycznych - wymienionym w dziale II, poz. 1 pkt 9 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniających do niższego wieku emerytalnego w wymiarze 7 lat, 5 miesięcy i 10 dni. Natomiast nie zaliczył do pracy w szczególnych warunkach okresów na stanowiskach wymienionych w świadectwie pracy: od 1 października 1973 r. do 18 października 1981 r. nawijacza uzwojeń, izolowacza maszyn i uzwojeń zaliczonych przez pracodawcę do pracy na stanowisku elektromonter instalacji i urządzeń elektroenergetycznych - dział II, poz. I pkt 9, wytrawiacz-dział III, poz. 46, pkt 3, ciągnacz drutów na zimno i gorąco - dział III, poz. 45 pkt 1; oraz od 1 stycznia 1986 r. do 30 czerwca 1991 r. nawijacza uzwojeń, izolowacza maszyn i uzwojeń zaliczonych przez pracodawcę do pracy na stanowisku elektromonter instalacji i urządzeń elektroenergetycznych - dział II, poz. I pkt 9, wytrawiacz - dział III, poz. 46, pkt 3, ciągnacz drutów na zimno i gorąco - dział III, poz. 45 pkt 1, to jest stanowiskach, które pracodawca podał, że wymienione są w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i

energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniających do niższego wieku emerytalnego. Zatem bez zaliczenia spornych okresów pracy do pracy w szczególnych warunkach ubezpieczona nie legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczona jak wynika z akt osobowych w spornym okresie zajmowała stanowiska nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń. Zdaniem Sądu Apelacyjnego słusznie stwierdził Sąd pierwszej instancji, że praca na stanowiskach nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń nie figuruje w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Zgodnie z wykazem A dział II prace w szczególnych warunkach w energetyce to – „Prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych”. Również stanowiska nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń nie zostały wymienione w dziale II załączniku nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniających do niższego wieku emerytalnego. W powyższym załączniku nr 1 zarządzenia nr 17 w dziale II pod poz. 9 wymieniono jedynie stanowisko elektromontera instalacji i urządzeń elektroenergetycznych. Również stanowiska ciągnacza drutów na zimno i gorąco oraz wytrawiacza nie są zaliczone do prac w energetyce a do prac wymienionych w dziale III wykazu A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, to jest do prac w hutnictwie i przemyśle metalowym przy przeróbce plastycznej metali poz. 45 i 46. Powyższe ustalenie, w ocenie Sądu drugiej instancji, świadczy o błędnym wystawieniu świadectwa pracy przez zaliczenie tych prac do prac w energetyce. Ponadto, wbrew zarzutom pełnomocnika ubezpieczonej, okoliczność, że ubezpieczona zajmowała się przez cały okres swojej pracy w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Remontowym Energetyki „E.” S.A. w L. pracą przy remoncie urządzeń elektroenergetycznych nie pozwalało na uznanie, że w całym okresie pracy wykonywała prace elektromontera instalacji urządzeń elektroenergetycznych, to jest pracę na stanowisku wymienionym w dziale II, poz. 1 pkt 9 załączniku nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. i

wskazaną w dziale II z wykazu A oznaczającym prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń energetycznych i ciepłych. Sąd podniósł także, że z zeznań świadka A. K. i wyjaśnień ubezpieczonej złożonych na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym wynika, że w czasie wykonywania pracy ubezpieczona nie tylko zajmowała się remontem urządzeń elektroenergetycznych ale również pracowała przy produkcji nowych urządzeń takich jak wzbudniki i dławiki zaporowe. Z tych względów do prac wykonywanych w szczególnym charakterze w energetyce, jak to prawidłowo uznał Sąd Okręgowy, nie można było zaliczyć prac wykonywanych przez ubezpieczoną na spornych stanowiskach nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń.

Powyższy wyrok powódka zaskarżyła skargą kasacyjną w całości zarzucając wskazanemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego tj. § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegający na uznaniu, iż ubezpieczona U. K. nie nabyła prawa do emerytury w wieku obniżonym z uwagi na świadczenie pracy w warunkach szczególnych, ponieważ nie wykonywała prac wskazanych w wykazie A, działu II rozporządzenia, pomimo iż praca na stanowisku nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń wytrawiacza oraz ciągnacza drutów na zimno i gorącą stanowi pracę przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych. Ponadto powołała w skardze naruszenie art. 232 k.p.c. zdanie drugie i 278 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie dopuszczenie przez Sąd drugiej instancji z urzędu dowodu z opinii biegłego specjalisty na okoliczność czy praca na stanowiskach cewkarza-uzwajacza, owijacza i oplatacza drutu, nawijacza uzwojeń urządzeń elektroenergetycznych wysokich napięć i średnich mocy jest równoznaczna z pracą elektromontera instalacji i urządzeń elektroenergetycznych i czy w związku z tym praca ta może być zakwalifikowana jako praca wykonywana w warunkach szczególnych w energetyce pomimo iż, przeprowadzenie tego dowodu prowadziło do dokonania istotnych ustaleń faktycznych zgodnych z rzeczywistym

stanem rzeczy, i stanowiłoby jedyny sposób przeciwdziałania niebezpieczeństwu nieprawidłowego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy oraz naruszenie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj. zasady równości wobec prawa poprzez orzeczenie przez Sąd odwoławczy wobec podmiotów o tym samym statusie prawnym znajdujących się w tej samej sytuacji faktycznej w sposób odmienny, pomimo i rozstrzygnięcie w tych sprawach winno być takie samo i opierać się na uzupełnionym materiale dowodowym w postaci opinii biegłego specjalisty. Ubezpieczona wniosła o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego, Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 19 października 2011 roku, sygnatura akt ... 447/11 w całości;

- o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w C. Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 stycznia 2011 roku, wydanego w sprawie ... 1295/10 i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje;

- ewentualnie o uchylenie zaskarżonych wyroków (jak w pkt 1 i 2) i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa w całości i przyznanie emerytury zgodnie z wnioskiem z dnia 8 lipca 2010 r. i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. W pierwszej kolejności należy podnieść, co trafnie wskazały sądy orzekające w niniejszej sprawie, że wnioskodawczyni nie wykonywała w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Remontowym Energetyki „E.” Spółce Akcyjnej w L. (obecnie T.C. P. Spółka Akcyjna w L.) - na stanowiskach nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń - pracy przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i cieplnych, zatem nieuprawnione było klasyfikowanie jej pracy, jako wykonywanej w szczególnych warunkach w energetyce - zgodnie z wykazem A dział II załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Mając na uwadze zakres postępowania

dowodowego (dowód: akta rentowe, akta osobowe ubezpieczonej z T.C. P. Spółki Akcyjnej w C., zeznania świadków A. M. k.26, A. K. k. 27, B. K. k. 27, M. S. k. 41-42 oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony k. 42) analiza zarzutów naruszenia przepisów postępowania (art. 232 k.p.c. zdanie drugie i 278 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c.) skargi kasacyjnej wnioskodawczyni wykazała, iż sprowadzają się one do kwestionowania ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Apelacyjny oraz oceny dowodów, co z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w tym zakresie wiąże ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (wyrok SN z dnia 24 lutego 2006 r., sygn. akt II CSK 136/05, LEX nr 200973).

Również stanowiska nawijacza uzwojeń i izolowacza maszyn i uzwojeń nie zostały wymienione w dziale II załączniku nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniających do niższego wieku emerytalnego. W powyższym załączniku nr 1 zarządzenia nr 17 w dziale II pod poz. 9 wymieniono jedynie stanowisko elektromontera instalacji i urządzeń elektroenergetycznych. Również stanowiska ciągnacza drutów na zimno i gorąco oraz wytrawiacza nie są zaliczone do prac w energetyce a do prac wymienionych w dziale III wykazu A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, to jest do prac w hutnictwie i przemyśle metalowym przy przeróbce plastycznej metali poz. 45 i 46. Podkreślenia wymaga, że w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., sygn. II UK 21/10 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż: w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla

zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym. Z tego względu nie można uznać, że wnioskodawczyni wykonywała pracę wymienioną w dziale III wykazu A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, dotyczącym pracy w hutnictwie i przemyśle metalowym, skoro jej praca była świadczona w sektorze energetycznym.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, iż Sąd drugiej instancji dokonał właściwej kwalifikacji wykonywanej przez wnioskodawczynię pracy, która w świetle powyższych rozważań i przytoczonych przepisów nie uprawnia jej do emerytury w obniżonym wieku. Mając powyższe na uwadze orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.